

LATVIEŠU DZĪVESSTĀSTI — PRĀGĀ

Edmunds Šūpulis

Izmantojot Latvijas Zinātņu akadēmijas sadarbības līgumu ar čehu kolēģiem, radās iespēja apciemot Čehijas mutvārdu vēstures pētniekus no Mūsdienu vēstures institūta un 2010. gadā piedalīties viņu 16. starptautiskajā mutvārdu vēstures konferencē. No 7. līdz 11. jūnijam ar kopēju nosaukuma “Starp pagātni un nākotni: mutvārdu vēsture, atmiņa un jēga” tika pulcēti 500 referāti spāņu un angļu valodā. Šoreiz uzsvars bija uz traumatisko pieredzi posttotalitārās sabiedrībās. Tas izskaidro lielo Latīņamerikas un Spānijas delegātu īpatsvaru, kuri, tāpat kā mēs, ir pieredzējuši savus diktatorus un tikai pavisam nesen nolēmuši plašāk izvērtēt 20. gs. notikumus un atmiņas par tiem. Par latviešu

pieredzi vēstija trīs referāti. Priekšlasījumu mērķis bija veicināt latviešu dzīvesstāstu pētniecības atpazīstamību starptautiskā auditorijā. Amerikas latviete I. Elksnis-Geislere referātā “Dzimums, aneksija un trimda: latviešu bēgļi 1944–1949” no sieviešu dzīvesstāstu viedokļa aplūkoja atmiņas par bēgļu nometnēs pavadītiem gadiem. Stāstījumi atklāj tādas detaļas par izdzīvošanu ekstrēmos apstākļos, kas vīriešu veidotajā vēsturē nemaz neparādās. Referātā “Ģimenes ikdienas dzīve padomju Latvijā: 1945–1989” zviedru vēsturniece latviete Maija Runce iepazīstināja ar ģimenes dzīves nemanāmo stratēģiju pētniecību. Izmantojot biogrāfiskas intervijas, viņa pēti, kā sovjetizācija ietekmējusi ģimeni

Latvijā, kā atšķirās privātā ikdiena ģimenēs no publiskām reprezentācijām. E. Šūpulis konferencē iepazīstināja ārzemju kolēģus ar Nacionālās mutvārdu vēstures dzīvesstāstu kolekciju. Referāts “Neizsacītais laikmets: trūkstošie vēstījumi latviešu dzīvesstāstos” diskusijai piedāvāja iztirzāt tos faktoros, kas liek dažādiem laika posmiem dzīvesstāstos atklāties ar atšķirīgu intensitāti — pilnu ar detaļām vai noklusētu. Naratīvus par pagātnē pieredzēto stipri ietekmē mūsdienu interpre-

tācijas, sabiedriskā rezonanse, dažādas kultūras normas un runas modeļi. Par to runāja arī citās konferences sekcijās — atmiņa un politika; migrācija un ģimenes atmiņa; mutvārdu avoti ekoloģijas, reliģijas, veselības pētījumos; mediji, tehnoloģijas, arhīvi; mutvārdu vēstures mācīšana un metodoloģija. Pašā Čehijā pašlaik pētnieku interese saistīta ar disidentu kustības dokumentēšanu, jaunatnes lomu Prāgas revolūcijā, kā arī ar pretrunīgā “normalizācijas” posma izpēti.